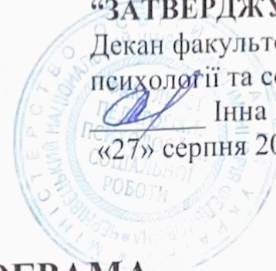

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра практичної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи
Інна ПРОКОП
«27» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Психодіагностика

обов'язкова

Освітньо-професійні програми: **Практична психологія**

Соціальна психологія

Спеціальність: **С4 Психологія**

Галузь знань: **С «Соціальні науки, журналістика та інформація»**

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Мова навчання: **українська**

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психодіагностика» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Практична психологія», «Соціальна психологія».

Розробник:

Фесун Г.С., доцент кафедри практичної психології, кандидат політичних наук, доцент

Викладачі, що забезпечують читання даної навчальної дисципліни:

Фесун Г.С., доцент кафедри практичної психології, кандидат політичних наук, доцент

Ілащук М.М., асистент кафедри практичної психології

Погоджено з гарантами ОП

Валентина РАДЧУК
Ярослава АНДРЕЄВА

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри практичної психології

Валентина РАДЧУК
(підпис)

Схвалено методичною радою факультету педагогіки, психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради факультету

Тетяна КОЛТУНОВИЧ
(підпис)

Курс «Психодіагностика» є необхідною складовою професійної підготовки майбутніх психологів, має широке прикладне значення, спрямована на вивчення теорії, принципів та інструментів оцінки та вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості. Проведення психодіагностичного обстеження є необхідною умовою у психологічному консультуванні, психокорекції, психотерапії, а також в усіх напрямках практичної психології.

У цьому контексті **найважливішою метою дисципліни «Психодіагностика»** є формування системи знань щодо психодіагностики як науки, забезпечення теоретичної підготовки майбутніх спеціалістів; формування практичних умінь проведення психодіагностичного обстеження, забезпечення практичної підготовки майбутніх спеціалістів; сприяння самопізнанню та особистісному розвитку майбутніх психологів, формуванню фахового мислення, активізації творчого потенціалу майбутніх психологів. Зокрема, для вирішення актуальних завдань практики (наприклад, для забезпечення високого рівня ефективності навчально-виховного процесу в школі) потрібна допомога психолога з відповідним рівнем фахової підготовки, який би володів не лише теоретичними знаннями з психологічних дисциплін, а й методами вивчення психології дитини (зрілої особистості), умів добирати батареї адекватних методик з урахуванням потреб та цілей вивчення конкретного психологічного явища, забезпечувати науково-дослідницьку роботу, надавати допомогу превентивного чи корекційного характеру по усуненню виявлених недоліків або відхилень психічного, особистісного розвитку тощо.

Завдання вивчення дисципліни:

1. Ознайомлення майбутніх психологів із внеском розвитку тестів у розв'язання практичних й теоретичних психологічних проблем та особливостей становлення сучасної психодіагностики.
2. Оволодіння студентами системою понять із психодіагностики.
3. Розуміння студентами структури, типології, принципів побудови та етапів проведення психодіагностичного дослідження.
4. Вироблення у майбутніх психологів вмінь планування та проведення діагностики особистості, написання обґрунтованих висновків результатів діагностичного дослідження.
5. Формування у студентів позитивного ставлення до застосування різних діагностичних методів у практичній діяльності майбутнього психолога.
6. Збагачення досвіду у вивченні та виробленні дослідницької позиції у результаті взаємодії з досліджуваними.

Пререквізити. Курс «Психодіагностика» передбачає тісний зв'язок із наступними дисциплінами: «Загальна психологія», «Практикум із загальної психології», «Академічна доброчесність», «Основи наукових досліджень».

Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» здобувачі вищої освіти мають набути таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів й характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК1.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК4.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК10.** Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, формулювати результати дослідження у термінах і поняттях, прийнятих у психологічній науці та практичній психології, дотримуватися принципів надання

психологічної допомоги, діяти на основі етичних міркувань, доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності.

Фахові компетентності:

- СК1.** Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.
СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

- ПР1.** Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики, тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно /письмово для фахівців і нефахівців.
ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Опис навчальної дисципліни Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна (I семестр)	2	3	4	120	30	30			60		залік
Денна (II семестр)	2	4	6	180	30	30			120		іспит
Заочна (I семестр)	2	3	4	120	12				108		залік
Заочна (II семестр)	2	4	6	180	12				168		іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	І семестр											
	Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи психодіагностики у системі наукових досліджень											
<i>Тема 1.</i> Психодіагностика у системі наукових знань	10	2	2			6	12	2				10
<i>Тема 2.</i> Історія світової та вітчизняної психодіагностики	12	4	2			6	12	2				10
<i>Тема 3.</i> Класифікація методів психологічних досліджень. Номотетичні та ідеографічні психодіагностичні методи	11	3	2			6	12	2				10
<i>Тема 4.</i> Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (<i>Методики високого рівня формалізації</i>)	10	2	2			6	10					11
<i>Тема 5.</i> Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів. <i>Характеристика малоформалізованих методів</i>)	10	2	2			6	10					11
<i>Тема 6.</i> Соціальні та етичні аспекти психодіагностики	10	2	2			6	13	2				11
Разом за М1	63	15	12			36	69	8				63
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці											
<i>Тема 1.</i> Психологічний діагноз	19	5	6			8	17	2				15
<i>Тема 2.</i> Психологічна оцінка	19	5	6			8	17	2				15
<i>Тема 3.</i> Психодіагностична ситуація	19	5	6			8	17	2				15
Разом за М 2	57	15	18			24	51	6				45
Усього годин	120	30	30			60	120	14				108
	II семестр											

	Змістовий модуль 1. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці											
<i>Теми лекційних занять</i>												
<i>Тема 1.</i> Вимоги до побудови психодіагностичних методик	12	2	2			9	12	2				8
<i>Тема 2.</i> Визначення надійності тестового дослідження	12	2	2			9	12					8
<i>Тема 3.</i> Валідність тестового дослідження	12	2	2			9	12	2				8
<i>Тема 4.</i> Стандартизація і норми тестових показників. Репрезентативність тестових норм. Вимоги до психометричної підготовки психологів	14	2	2			9	13					9
<i>Тема 5.</i> Статистичні поняття у психодіагностиці (Міри центральної тенденції)	14	2	2			9	13	2				9
<i>Тема 6.</i> Загальне поняття про кореляцію	14	2	2			9	14					9
<i>Тема 7.</i> Шкалювання. Види вимірjuвальних шкал	12	2	2			9	14					9
Разом за М 1	90	14	14			63	90	6				60
<i>Теми лекційних занять</i>	Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці											
<i>Тема 1.</i> Психологічні підходи у вимірюванні інтелекту особистості	14	2	2			10	15	1				14
<i>Тема 2.</i> Особистісні опитувальники, підходи, класифікація. Методики комплексного дослідження особистості. Особистісні опитувальники	14	2	2			9	15	1				14
<i>Тема 3.</i> Діагностика ціннісно-мотиваційної сфери особистості дорослого. Опитувальники цінностей. Опитувальники на мотивацію.	14	3	3			9	15	1				15
<i>Тема 4.</i> Діагностика психічних станів і емоційно-особистісної дезадаптації	14	3	3			9	15	1				15
<i>Тема 5.</i> Проективний підхід у діагностиці особистості. Особливості конструювання	14	3	3			10	15	2				15

психологічного портрета особистості												
Тема 6. Проективні методики: характеристики та види. Проблема реалізації проективного підходу у психодіагностиці	14	3	3			10	15	2				15
Модульна контрольна												
Разом за М 2	90	16	16			57	90	8				88
Усього годин за семестр	180	30	30			120	180	14				168
Всього за рік	300	60	60			180	300	28				276

Тематика лекційних занять з переліком питань

Тема лекції	План лекції
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи психодіагностики у системі наукових досліджень	
Тема 1. Психодіагностика у системі наукових знань	Предмет, завдання ПД як галузі знань. Базові галузі її виникнення та галузі розвитку Зв'язок ПД з різними науками. ПД і психодіагностична практика. Психологічний діагноз. Проблеми і задачі ПД на сучасному етапі розвитку суспільства. Місце психодіагностики в сфері освіти та робота в інших сферах діяльності.
Тема 2. Історія світової та вітчизняної психодіагностики	Виникнення тестування. Історія проективних тестів; контент-аналізу. Становлення та розвиток світової та вітчизняної психологічної діагностики. Практична психологічна служба в зарубіжних економічно розвинених країнах. Сучасний стан проблеми. Історія психодіагностики і практичної психологічної служби в Україні.
Тема 3. Класифікація методів психологічних досліджень. Номотетичні та ідеографічні психодіагностичні методи	Загальна характеристика психодіагностичних методик. Засоби, якими користується сучасна психодіагностика, за своєю якістю розподіляються на дві групи: методики високого рівня формалізації і методики малоформалізовані. Формалізовані методики. Класи формалізованих методик. Зміст і мета психологічного тестування. Опитувальники.
Тема 4. Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (<i>Методики високого рівня формалізації</i>)	Проективні техніки. Психофізіологічні методи. Малоформалізовані методики. Аналіз продуктів діяльності. Етичні норми у психодіагностиці.
Тема 5. Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (<i>Характеристика малоформалізованих методів</i>)	Поняття змінної. Види змінних. Експериментальна вибірка. Стратегії відбору досліджуваних у вибірку.
Тема 6. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики	Нормативні приписи розробникам і користувачам психодіагностичних тестів. Вимоги до користувачів методик психологів і фахівців-суміжників. Тестування і громадянські права. Основні принципи професійної етики. Повідомлення результатів тестування.

Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	
Тема 1. Психологічний діагноз	Поняття про психологічний діагноз. Теоретична схема психологічного діагнозу (за Янушем Рейковським). Співвіднесення медичного та психологічного аналізів. Причини діагностичних помилок. Причини виникнення типових помилок при проведенні психодіагностичних досліджень. Вимоги до психодіагностичної літератури та методичних матеріалів.
Тема 2. Порівняльний аналіз психодіагностики ХХ-ХХІ ст	Порівняльний аналіз психодіагностики ХХ ст. та психодіагностики ХХІ ст. Особливості психодіагностики ХХ ст. Психологічна оцінка. Основні характеристики психологічної оцінки
Тема 3. Психодіагностична ситуація	Загальна характеристика психодіагностичної ситуації. Характеристика психодіагностичної ситуації за Дружиніним. Класифікація психодіагностичних ситуацій. Ситуація клієнта. Ситуація експертизи. Визначення відповідальності учасників діагностичного процесу за використання отриманих даних. Типи емпіричних психодіагностичних ситуацій : консультація, відбір, примусове обстеження, атестація.

II семестр

Тема лекції	План лекції
Змістовий модуль 1. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	
Тема 1. Визначення надійності тестового дослідження	Методи перевірки надійності тесту: повторного тестування (ретестова надійність), паралельних форм (еквівалентна надійність), розщеплення (узгодженість частин тесту). Соціокультурна адаптація психодіагностичних методик.
Тема 2. Валідність тестового дослідження	Основні вимоги до тестів та діагностичних методів (Пол Клайн). Валідність тестів, особливості її визначення і перевірки. Види валідності: конструктна (теоретична), змістова (внутрішня), очевидна (зовнішня), емпірична, критеріальна діагностична і прогностична.
Тема 3. Вимоги до побудови психодіагностичних методик	Поняття про стандартизацію. Вимоги до проведення психодіагностичного дослідження. Репрезентативність психодіагностичного дослідження. Поняття норми у психодіагностиці.
Тема 4. Статистичні поняття у психодіагностиці (Міри центральної тенденції)	Мода. Медіана. Середня арифметична величина. Середньоквадратичне відхилення. Поняття центральної тенденції і плинності.
Тема 5. Загальне поняття про кореляцію	Коефіцієнт кореляції. Поняття про кореляцію. Функціональні зв'язки. Коефіцієнт кореляції r-Пірсона. Коефіцієнт кореляції r-Спірмена. Коефіцієнт кореляції τ -Кендала. Проблема пов'язаних (однакових рангів). Ранжування розподілу показників тесту.
Тема 6. Шкалювання. Види вимірювальних шкал	Поняття про вимірювання. Вимірювальні шкали: номінативна шкала, рангова шкала, інтервальна шкала. Як визначити в якій шкалі виміряне явище.
Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	

<p>Тема 1. Діагностика інтелекту, загальних та спеціальних здібностей. Методики дослідження інтелекту</p>	<p>Визначення тестів інтелекту. Теорії інтелекту. Загальний і спеціальний інтелект. Чинники інтелекту. Загальні характеристики ефективних інтелектуальних тестів. Вимоги до інструкції для інтелектуальних тестів. Завдання для інтелектуальних тестів. Тести здібностей. Основні підходи до вивчення інтелекту.</p> <p>Характеристика тестів діагностування інтелекту. TSI Р. Амтхауера. Тест Д.Векслера. Тест Равена. Поняття соціального та емоційного інтелекту. Тест «Соціальний інтелект» Дж. Гілфорда–М.Селлівана. Тест «Емоційний інтелект» Н.Холла.</p>
<p>Тема 2. Особистісні опитувальники, підходи, класифікація. Методики комплексного дослідження особистості. Особистісні опитувальники</p>	<p>Основні проблеми особистісних опитувальників: фальсифікація відповідей, зниження достовірності одержуваних даних у силу впливу чинників, що мають настановну природу, розходження в розумінні питань тих, що обстежуються. Установки на згоду, на відповіді, що соціально схвалюються, на невизначені або усереднені відповіді, на полярні відповіді. Основні періоди в історії дослідження особистості. Методики комплексного дослідження особистості. Тест ММРІ. Характеристика базисних (клінічних) шкал.</p> <p>5-ти факторна модель «Велика п'ятірка». Характеристика шкал психодіагностичного тесту (ПДТ). 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттела.</p>
<p>Тема 3. Діагностика ціннісно-мотиваційної сфери особистості дорослого. Опитувальники цінностей. Опитувальники на мотивацію</p>	<p>Теоретичне підґрунття вивчення ціннісної сфери. Характеристика методик діагностування системи цінностей особистості. Мотивація, мотиваційні змінні, їх діагностування. Характеристика методик діагностики мотивації.</p>
<p>Тема 4. Діагностика психічних станів і емоційно-особистісної дезадаптації</p>	<p>Дезорганізуючі емоційні стани в режимі пригнічення психіки: дистимія, депресія, апатія, гіпотимія, тривога, страх, пригнічений настрій. Концепція аналізу методик на визначення видів страху, депресії, соціальної фрустрованості, тривожності, стресу, суїцидальної поведінки, самотності.</p>
<p>Тема 5. Проективний підхід у діагностиці особистості. Особливості конструювання психологічного портрета особистості</p>	<p>Проекція як психологічний феномен. Особливості проективних методик., переваги та недоліки. Концепція аналізу та особливості адитивних методик, методик інтерпретації та конститутивних методик (структуризації).</p>
<p>Тема 6. Проективні методики: характеристики та види. Проблема реалізації проективного підходу у психодіагностиці</p>	<p>Концепція аналізу методик: імпресії (тест М.Люшера, тест Л.Сонді); методик конструювання («Тест світу», «Тест мозаїки»); методик вивчення експресії (рефрактивних); методик катарсису (психодрама, тест «Ляльок»); експресивних методик – вивчення продуктів творчості («Кінетичний малюнок сім'ї», «Малюнок дерева», «Неіснуюча тварина»).</p>

Тематика практичних занять з переліком питань

Назва теми	К-ть годин
Модуль 1. Теоретичні та практичні основи психодіагностики у системі наукових досліджень	

Тема 1. Психодіагностика у системі наукових знань	2
Тема 2. Історія світової та вітчизняної психодіагностики	2
Тема 3. Скласти програму стандартизованого інтерв'ю на задану тему	2
Тема 4. Сконструювати анкету з використанням різних типів запитань для діагностики професійних інтересів студентської молоді	2
Тема 5. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Тема 6. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	
Тема 1. Розібрати психодіагностичні задачі з подальшим встановленням психологічного діагнозу. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики	6
Тема 2. Розібрати психодіагностичні задачі з подальшим встановленням психологічного діагнозу. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики	6
Тема 3. Розібрати психодіагностичні задачі з подальшим встановленням психологічного діагнозу. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики	6
Усього годин	30

II семестр

Назва теми	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	
Тема 1. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Тема 2. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Тема 3. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Тема 4. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Тема 5. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента	2
Тема 6. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	2
Тема 7. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	2
Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	
Тема 1. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	2
Тема 2. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	2
Тема 3. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	3
Тема 4. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	3
Тема 5. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	3

Тема 6. Виконати методики, запропоновані викладачем. Проінтерпретувати результати виконання запропонованих методик колеги-студента.	3
Усього годин	30

Зміст завдань для практичних занять

Завдання для практичних занять розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4637>

Зразки завдань:

Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи психодіагностики у системі наукових досліджень

Тема 1. Історія світової та вітчизняної психодіагностики

Завдання для роздумів, дискусії:

Питання для обговорення:

1. Що є предметом психодіагностики? Обґрунтуйте свою думку.
2. Опишіть конкретні життєві та професійні ситуації у яких необхідні психологічні знання й уміння. Визначте потребу в психодіагностичних знаннях для себе й оточення.
3. Наведіть приклади конкретних завдань, що вирішують різні галузі психодіагностики. Яка галузь найтісніше пов'язана з Вашою майбутньою спеціальністю?
4. Чим методи психології відрізняються від методів інших наук? Чи дає гарантію достовірності отримання даних метод психологічного дослідження?

Практичні завдання

Завдання 1. Складіть та заповніть орієнтовну таблицю, чи схему міжпредметної інтеграції психодіагностики з іншими науковими дисциплінами та галузями психології.

Завдання 2. Визначте, які галузі психодіагностики вирішують наступні завдання:

- 1) Визначити фактори, що впливають на перебіг кризи підліткового віку.
- 2) Виявити причини зниження продуктивності праці на підприємстві.
- 3) Розробити способи залучення уваги дітей на заняттях.
- 4) Виявити лідера у колективі та залучити його до організації групової роботи.
- 5) Виявити психологічну готовність дитини до навчання у школі.
- 6) Виявити рівні розвитку пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку.
- 7) Вивчити особливості темпераменту та характерні риси особистості.
- 8) Вивчити особливості адаптації до умов середньої школи.
- 9) Встановити розвиток властивостей пізнавальної сфери – розподілу, стійкості, вибірковості, концентрації уваги; динаміки працездатності, логічної та механічної пам'яті, аналітико-синтетичної діяльності мислення.
- 10) Вивчити акцентуації рис характеру.
- 11) Виявити властивості особистості (самооцінку, мотивацію, міжособистісні стосунки).
- 12) Дослідити розвиток загальних та спеціальних здібностей.
- 13) Дослідити готовність зробити професійний вибір.
- 14) Розробити способи встановлення дружніх взаємин у колективі.

Завдання 3. Прокоментуйте подані висловлювання. Відповідаючи на поставлене запитання, наведіть докази «за» і «проти».

«Психологія – це не наука, а як там не є – життєва практика!»

Подивіться на таксистів, офіціантів, ворожок, жебраків – чим не психологи? Увійти в довіру, вчасно зорієнтуватися щодо Ваших слів і емоційного стану, змусити повірити, довіритися, вгадати Ваш настрій, соціальний стан, особливості характеру, а потім скористатися цим – так тут і «справжнім» психологам є чому повчитися!»

Тема 2. Історія світової та вітчизняної психодіагностики

Завдання для роздумів, дискусії:

Завдання 1. Кейс-завдання: Прочитайте статтю Л. Бурлачука (1993). «Про дилетантство у психологічній науці» // Питання психології. 1993. № 5. С. 116.

На основі статті виділіть та проранжуйте за ступенем значущості актуальні групи проблем:

1. Проблеми науково-дослідної діяльності психологів як одного з напрямків роботи.
2. Проблеми розробки та застосування психологічних методів діагностики та методів психологічного впливу.

3. Проблеми дослідження особистості як однієї з інтегративних утворень людини, з якою працює психолог. Що змінилося у психологічному середовищі за 30 років? Що може змінити такий стан справ у сучасній психології?

Завдання 2. Питання для роздумів про те, яка користь від впровадження в широкі читацькі маси повного опису тестів і ключів до них і наскільки це співвідноситься з професійною етикою?

Практичні завдання

1. Підберіть список дат та ілюстрацій щодо історії розвитку психодіагностики. Намалюйте тайм-лінію історії розвитку психодіагностики.

2. Підберіть список тегів – ключові слова із теоретичних основ психодіагностики. Використовуючи онлайн-сервіс для виконання завдання (Wordle, Tagxedo and etc) або олівці, ручки та папір, створіть хмару тегів теоретичних основ психодіагностики.

3. Творчі завдання та проблемні ситуації.

Класифікуйте відомі вам тести за п'ятьма ознаками. Заповніть таблицю і прокоментуйте свій варіант заповнення.

Вплив психодіагноста на результат дослідження	Предмет психодіагностики				
	здібності і психічні функції	особистісні риси	когнітивна організація та інші індивідуальні характеристики суб'єктивного досвіду	мотивація, відношення	характеристика спілкування, взаємодії
Мінімальний					
Середній					
Максимальний					

2. Дані відкритих опитувальників обчислюються за:

- підрахунком балів;
- обчисленням середнього значення;
- контент-аналізом;
- факторним аналізом;
- кореляційним аналізом.

Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці

Тема 1. Психологічний діагноз

Завдання для роздумів, дискусії:

Завдання 1. Проаналізуйте зміст наведених фрагментів щодо поняття «психологічний діагноз».

1) У практичній психології термін «діагноз» має широке та невизначене значення – як констатація кількісної та якісної характеристики ознаки.

2) У зарубіжній психології і психометриці поняття «діагноз» є похідним від процедур тестового виміру і не має, по суті, самостійного значення. Достатньо сказати, що психологічна діагностика визначається як «ідентифікація психологічних характеристик індивіда за допомогою спеціальних методів».

3) У дослідженнях, присвячених дитячому розвитку, Л. Виготський поставив питання про сутність і специфіку психологічного діагнозу на основі практики педологічного консультування. Перші ж кроки виявили дві характерні особливості: підміну психологічного діагнозу медичним і схильність до емпіричного опису проявів неблагополуччя («переказ скарг»). Питання про психологічний діагноз він пропонував розглядати в контексті вікової періодизації, специфіки розвитку на різних вікових етапах. Врахування особливостей всього психологічного онтогенезу. Особливе місце при цьому займає вияв каузально-динамічних зв'язків з джерелами та умовами виникнення неблагополуччя.

4) Поняття психологічного діагнозу зближується з поняттям прогнозу розвитку. У межах консультативної практики йдеться про умовно-варіантний прогноз, маючи на увазі можливі лінії подальшого розвитку дитини у випадку реалізації різних умов

Практичні завдання

Завдання 1. З якою проблемою зіштовхується в кожній ситуації психолог? Якби Ви були практичним психологом, яку програму психодіагностичного обстеження склали б?

Які методики психологічної діагностики Ви могли б застосувати у такому випадку?

Підліток, який до недавнього часу відзначався стійкою позитивною поведінкою і відносинами з оточенням, раптом втік із дому. Батьки розшукали хлопчика в одному із підвалів у компанії бомжів. Стурбовані його поведінкою, вони привели підлітка на консультацію до психолога.

Завдання 1. Дев'ятий клас раптово став «некерованим», хоча випадків відкритого групового опору чи опору лідерів класу не було відзначено. Зате вчитель почував прихований методичний опір будь-яким педагогічним впливам у вигляді ригідної поведінки, мовчання, нудьги, відсутності емоційно-зацікавленого ставлення учнів до включеності в процес навчання. Вчитель вирішив звернутися за допомогою до психолога.

Індивідуальні науково-дослідницькі завдання

1. Вихователька підготовчої групи дитячого садка звернулася до психолога з проханням допомогти подолати конфліктну поведінку деяких дітей.

Якби Ви були психологом, то яку розробили б програму вивчення конфліктної поведінки дітей. Обґрунтуйте свою відповідь з врахуванням вікових особливостей дітей і факторів, які можуть детермінувати конфліктність.

2. Вивчення особливостей міжгрупової та внутрішньо-групової взаємодії є важливим напрямом роботи практичного психолога в організації, це дає можливість виявити деякі особливості психологічного клімату.

Визначте процедуру опитування для вивчення групових відносин у трудовому колективі.

3. Ефективність роботи працівника значною мірою залежить від задоволеності роботою. Це можливо, якщо людина орієнтована на зміст праці, працює за сприятливих умов, з добре організованим робочим місцем і трудовим процесом; за сприятливих стосунків з керівником і колегами, достатньою матеріальною винагородою (рівень заробітної плати) і перспективою професійного зростання тощо.

Розробіть програму вивчення задоволеності працівників підприємства (торговельна, будівельна організації, готельний бізнес) мікрокліматичними умовами праці, змістом діяльності,

стосунками з керівниками та колегами, можливістю професійного зростання.

4. Відомо, що в дошкільному віці найспонукальнішою силою є ігрові мотиви, а в молодшому шкільному — навчальні. Для ефективного навчання і розвитку дитини важливо знати, які мотиви домінують у мотиваційній сфері майбутнього першокласника — ігрові чи навчальні, оскільки за низького розвитку навчальної мотивації дитина може не сприймати поставленого перед нею завдання.

Розробіть програму діагностики особливостей розвитку мотиваційної сфери дітей, які йдуть до школи, спрямованої на виявлення домінування ігрового чи пізнавального мотивів.

5. Англійський етнограф Е. Локк запропонував для описання особистості складну концептуалізацію, в якій перехреснюються кілька різних параметрів: 1) внутрішній чи зовнішній локус контролю — уявлення про положення індивіда в його поведінковому середовищі; 2) активність чи пасивність — сприймається “Я” як контролююча чи підконтрольна інстанції; 3) час — детермінанти людської поведінки визначаються більше в минулому, теперішньому чи майбутньому; 4) простір — де саме локалізується “Я”.

Проаналізуйте позицію автора, наскільки така схема аналізу особистості є повною та завершеною; чи можна спиратися на її положення в психодіагностиці особистості? Обґрунтуйте свою відповідь.

6. Уважно прочитайте наведений уривок. Якби Ви були практичним психологом, яку програму психодіагностичного обстеження особистості склали б? Які методики психологічної діагностики Ви могли б застосувати в цьому конкретному випадку? Обґрунтуйте свою відповідь.

До психолога за допомогою звернувся підліток, 14 років.

«Що за життя у мене? Чому так багато болю завдає “оточення”? Це жахливе почуття, коли ти нікому не подобаєшся, бач, маєш своє Я. Я — сильна, самостійна особистість. Мені огидні будь-які прояви слабкості, нерішучості, залежності. Рідні, друзі, вчителі, знайомі — всі ніби знуцаються з мене, коли починають переконувати в своєму. Мене нудить від людей, які скиглять, шукають підтримки, просять порад, не знають як діяти. Моя мета — досягти вершин успіху незалежним одинаком. Рішуче відкидати все те, що заважає досягненню мети, не піддаватися почуттям. Невже я так багато прошу? — Не чіпати мене! Я знаю, чого я хочу. Мабуть треба стати комп'ютером, щоб не зважати на інших. Я їх ненавиджу. Де знайти вихід справедливого облаштування світу?!»

7. Визначте програму діагностики інтелектуальної підготовленості дитини до навчання в школі. Які психометричні тести може використати психолог за такої діагностичної ситуації? Обґрунтуйте свою відповідь.

8. Батьки молодшого школяра скаржаться на його неухважність і слабку пам'ять. Саме це, на їх погляд, є причиною невстигання дитини у школі. Визначте програму психологічної діагностики пізнавальних процесів учня.

9. Прорецензувати три наукові статті із фахових журналів під кутом зору актуальності порушеної проблеми, виду та характеру реалізованого емпіричного дослідження.

10. У фахових виданнях знайти статті психодіагностичного дослідження та проаналізуйте логіку підбраного діагностичного інструментарію та особливостей застосування. Поясніть результати розглянутих досліджень, висновків та інтерпретацію.

11. Для вивчення ідентифікації використовують метод аналізу Я-висловлювань. Наприклад, обстежуваного просять: “Розкажіть що-небудь про себе”. Отриманий матеріал опрацьовують методом контент-аналізу. Прочитайте наведений уривок. Виділіть у тексті Я-висловлювань характеристики “Я” обстежуваного (світоглядні, соціальні, моральні тощо).

Текст Я-висловлювань: «Ну, навчаюсь у ліцеї. Взагалі людина звичайна, займаюсь спортом. У свій час навчався в музичній школі. Що ще ... веселий. Взагалі-то друзі якимось весь час чомусь вибирають лідером мене. А так — звичайна людина. Я вважаю, що я звичайний, вони думають, що ні».

12. Проведіть діагностику структури інтелекту в навчальній групі, використовуючи тест Амтхауера, опрацюйте й узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.

13. Розкрийте та опишіть зміст психодинамічних теорій особистості для пояснення поведінки людини.

14. Розкрийте та опишіть зміст соціодинамічних теорій особистості для пояснення поведінки людини.

15. Визначте зміст сучасних теорій особистості щодо структури особистості.

16. Підготуйте презентацію, доповідь та проаналізуйте взаємозв'язок креативності та інтелектуальних здібностей у підлітковому (юнацькому) віці.

17. Підготуйте презентацію, доповідь та проаналізуйте особливості використання методу самопостереження і самозвіту.

18. Розкрийте особливості з якою метою може проводитися діагностика міжособистісних стосунків у трудовому колективі, у класі.

19. Здійсніть порівняльний аналіз опитувальників А. Варга, В. Століна та Е. Ейдемільера.

20. Які із наведених висловлювань помилкові і чому? Проаналізуйте та обґрунтуйте ваші думки.

1. *Інтелект — відносно стійка структура розумових здібностей.*

2. *Систему інтелекту визначають мисленнєві здібності (системоутворюючий фактор), атенційні, мнемічні, імажинативні та ін.*

3. *Інтелект людини не можна оцінити на основі спостереження за результативністю її діяльності чи успішністю виконання розумових тестів.*

4. *І вербальний, і невербальний інтелект однаково пов'язані з практикою.*

21. Дайте науково обґрунтовану відповідь та проаналізуйте чи однакові за значенням і вживанням перелічені нижче терміни? Складіть таблицю та з наукової точки розкрийте сутність даних понять.

Інтелект, мислення, розум, менталітет, знання, мудрість, освіченість, поінформованість, інтелігентність, розуміння, обізнаність, ерудиція

Самостійна робота студентів

Назва теми		К-ть год Денна форма н-я	К-ть год Заочна форма н-я
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи психодіагностики у системі наукових досліджень			
<i>Тема 1.</i> Психодіагностика у системі наукових знань		6	10
<i>Тема 2.</i> Історія світової та вітчизняної психодіагностики		6	10
<i>Тема 3.</i> Класифікація методів психологічних досліджень. Номотетичні та ідеографічні психодіагностичні методи		6	10
<i>Тема 4.</i> Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (<i>Методики високого рівня формалізації</i>)		6	10
<i>Тема 5.</i> Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (<i>Характеристика малоформалізованих методів</i>)		6	10
<i>Тема 6.</i> Соціальні та етичні аспекти психодіагностики		6	11
Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці			
<i>Тема 1.</i> Психологічний діагноз		8	15
<i>Тема 2.</i> Порівняльний аналіз психодіагностики ХХ-ХХІ ст		8	15
<i>Тема 3.</i> Психодіагностична ситуація		8	15
Усього годин		60	106

II семестр

Назва теми	К-ть год Денна форма н-я	К-ть год Заочна форма н-я
Змістовий модуль 1. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці		
<i>Тема 1.</i> Вимоги до побудови психодіагностичних методик	7	9
<i>Тема 2.</i> Визначення надійності тестового дослідження	7	9
<i>Тема 3.</i> Валідність тестового дослідження	7	9
<i>Тема 4.</i> Стандартизація і норми тестових показників. Репрезентативність тестових норм. Вимоги до психометричної підготовки психологів	8	10
<i>Тема 5.</i> Статистичні поняття у психодіагностиці (Міри центральної тенденції)	7	9
<i>Тема 6.</i> Загальне поняття про кореляцію	7	9
<i>Тема 7.</i> Шкалювання. Види вимірвальних шкал	7	9
Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці		
<i>Тема 1.</i> Діагностика інтелекту, загальних та спеціальних здібностей. Методики дослідження інтелекту	7	12
<i>Тема 2.</i> Особистісні опитувальники, підходи, класифікація. Методики комплексного дослідження особистості. Особистісні опитувальники	7	12
<i>Тема 3.</i> Діагностика ціннісно-мотиваційної сфери особистості дорослого. Опитувальники цінностей. Опитувальники на мотивацію	6	12
<i>Тема 4.</i> Діагностика психічних станів і емоційно-особистісної дезадаптації	6	12
<i>Тема 5.</i> Проективний підхід у діагностиці особистості. Особливості конструювання психологічного портрета особистості	7	12
<i>Тема 6.</i> Проективний підхід у діагностиці особистості. Особливості конструювання психологічного портрета особистості	7	12
Усього годин	90	136

Завдання для самостійної роботи студентів

Назва теми	Зміст завдань
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні основи психодіагностики у системі наукових досліджень	
<i>Тема 1.</i> Психодіагностика у системі наукових знань	<ol style="list-style-type: none"> Скласти опорну таблицю «Психодіагностика – це галузь психологічної науки, яка вивчає...» Висвітлити особливості психодіагностики на сучасному етапі розвитку науки та суспільства: тенденції, проблеми, перспективи. На основі складання схеми охарактеризувати міждисциплінарні зв'язки психодіагностики з іншими галузями психології.

<p>Тема 2. Історія світової та вітчизняної психодіагностики</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка доповіді / презентації на тему «Історія психодіагностики» 2. Підготовка доповіді / презентації на тему «Актуальні проблеми сучасної психодіагностики» 3. Індивідуальне завдання «Спостереження»
<p>Тема 3. Класифікація методів психологічних досліджень. Номотетичні та ідеографічні психодіагностичні методи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти опорну таблицю «Класифікація методів психологічного дослідження». 2. Підготувати доповідь «Внесок різних наук у становлення експериментального методу в психології». 3. Розробити категорії та одиниці спостереження за учнем молодшого шкільного віку за такими психічними функціями: мислення, почуттєва сфера, увага, сприймання.
<p>Тема 4. Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (Методики високого рівня формалізації)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познайомитись та провести дослідження за орієнтаційним тестом шкільної зрілості А. Керна – Я. Ірасека. 2. Познайомитись та провести дослідження за методикою діагностики психологічної готовності дитини до шкільного навчання Н. Гуткіної. 3. Познайомитись та провести дослідження за «Графічним диктантом» Д. Ельконіна
<p>Тема 5. Класифікація і характеристика основних типів психодіагностичних методів (Характеристика малоформалізованих методів)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вказати та зазначити вимоги до проведення психологічного дослідження. 2. Розробити категорії та одиниці спостереження за учнем молодшого шкільного віку за такими психічними функціями: мислення, почуттєва сфера, увага, сприймання. 3. Провести психологічне обстеження підготовленості дитини до навчання в школі. Опишіть, як ви організуєте дослідження з необхідним врахуванням основних змінних, що впливають на результати психодіагностичного обстеження.
<p>Тема 6. Соціальні та етичні аспекти психодіагностики</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні норми взаємодії з клієнтом з приводу психологічної інформації 2. Визначити, які із перелічених якостей і чому, на ваш погляд, можна вважати професійно значущими якостями практичного психолога? <i>Впевненість у собі, доброта, цілеспрямованість, емпатія, висока емоційність, особистісна стабільність, цілісність особистості, вдумливість, рефлексивність, самоприйняття, екстраверсія, інтуїція, пізнавальна активність, високий інтелект, моральність, уважність, артистичність, працелюбність, висока самооцінка, сильний тип нервової системи, гуманність, агресивність, креативність, красномовність, помисливість, вміння переконувати, авторитарність, привабливість, почуття гумору, толерантність, консерватизм, постійність звичок.</i> 3. Розробити етичні принципи професійного відбору. 4. Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми.
<p>Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці</p>	
<p>Тема 1. Психологічний діагноз</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити причини діагностичних помилок, що пов'язані зі збором даних та їх переробкою (за Плевицькою)

	<ol style="list-style-type: none"> Визначити причини діагностичних помилок, що пов'язані з переробкою та інтерпретацією даних (за Плевицькою) Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми.
Тема 2. Порівняльний аналіз психодіагностики ХХ-ХХІ ст	<ol style="list-style-type: none"> Підготувати доповідь та провести порівняльний аналіз психодіагностики ХХ ст. та психодіагностики ХХІ ст. Описати особливості психодіагностики ХХ ст. Охарактеризувати особливості психологічної оцінки. Визначити основні характеристики психологічної оцінки
Тема 3. Психодіагностична ситуація	<ol style="list-style-type: none"> Охарактеризувати загальні особливості психодіагностичної ситуації. Ознайомитись та проаналізувати класифікацію психодіагностичних ситуацій. Навести приклади ситуації клієнта та ситуації експертизи. Визначити відповідальність учасників діагностичного процесу за використання отриманих даних. Проаналізувати типи емпіричних психодіагностичних ситуацій: консультація, відбір, примусове обстеження, атестація.

II семестр

Тема лекції	План лекції
Змістовий модуль 1. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці	
Тема 1. Вимоги до побудови психодіагностичних методик. Стандартизація і норми тестових показників. Репрезентативність тестових норм. Вимоги до психометричної підготовки психологів	<ol style="list-style-type: none"> Опрацювати поняття про стандартизацію. Визначити вимоги до проведення психодіагностичного дослідження. Розкрити особливості репрезентативності психодіагностичного дослідження. Розкрити поняття норми у психодіагностиці. Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми. Основні етапи розробки психодіагностичної методики. Валідність, надійність, репрезентативність. Вимоги до форми та процедури проведення психодіагностичних методик (стандартизація, уніфікація, етичні вимоги). Аналіз конкретних прикладів психодіагностичних методик з точки зору відповідності вимогам. Обговорення переваг та недоліків різних методик. Розробка студентами власних проектів фрагментів психодіагностичних методик з урахуванням вимог.
Тема 2. Визначення надійності тестового дослідження	<ol style="list-style-type: none"> Розкрити основні методи перевірки надійності тесту: повторного тестування (ретестова надійність), паралельних форм (еквівалентна надійність), розщеплення (узгодженість частин тесту). Визначити сутність соціокультурної адаптації психодіагностичних методик. Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми.

<p>Тема 3. Валідність тестового дослідження</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні вимоги до тестів та діагностичних методів (Пол Клайн). 2. Розкрити сутність валідності тестів, особливостей її визначення та перевірки. 3. Охарактеризувати види валідності: конструктна (теоретична), змістова (внутрішня), очевидна (зовнішня), емпірична, критеріальна діагностична і прогностична. 4. Проаналізувати як співвідноситься надійність і валідність методики.
<p>Тема 4. Психодіагностичний процес</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місце психодіагностичного процесу в системі психологічного дослідження. 2. Загальна схема психодіагностичного процесу. 3. Формулювання запиту та визначення мети дослідження: Аналіз проблеми клієнта або завдання, поставленого замовником. Визначення конкретної мети психодіагностичного дослідження. Формулювання гіпотез щодо можливих причин проблеми. Вибір психодіагностичних методів: Огляд існуючих психодіагностичних методик. Вибір методів, що відповідають меті дослідження та індивідуальним особливостям клієнта. Обґрунтування вибору конкретних методик. 4. Проведення психодіагностичного дослідження: Підготовка до проведення дослідження (створення комфортних умов, забезпечення конфіденційності). Проведення дослідження відповідно до інструкцій та стандартів. Фіксація отриманих даних. 5. Формулювання висновків та рекомендацій: Формулювання висновків щодо причин проблеми та індивідуально-психологічних особливостей клієнта. Розробка рекомендацій щодо вирішення проблеми або корекції небажаних станів. Оформлення результатів дослідження у вигляді звіту або висновку. Зворотній зв'язок з клієнтом: Надання клієнту інформації про результати дослідження в доступній та зрозумілій формі. Обговорення рекомендацій та можливих шляхів вирішення проблеми. Надання психологічної підтримки та допомоги. 6. Обговорення можливих труднощів, що можуть виникнути на різних етапах психодіагностичного процесу.
<p>Тема 5. Статистичні поняття у психодіагностиці (Міри центральної тенденції)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Опрацювати поняття центральної тенденції і плинності у психодіагностиці. 8. Охарактеризувати міри центральної тенденції: Мода. Медіана. Середня арифметична величина. Середньоквадратичне відхилення. 9. Скласти словник термінів відповідно до теми.
<p>Тема 6. Загальне поняття про кореляцію</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити особливості поняття коефіцієнту кореляції. 2. Розкрити особливості коефіцієнту кореляції r-Пірсона. 3. Розкрити особливості коефіцієнту кореляції r-Спірмена. 4. Охарактеризувати проблему ранжування розподілу показників тесту пов'язаних (однакових рангів).

<p>Тема 7. Шкалювання. Види вимірювальних шкал</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю вимірювальних шкал: номінативна шкала, рангова шкала, інтервальна шкала. 2. Підібрати приклади з наукової літератури вимірювальних шкал. <p>Скласти кросворд, у відповідях якого відображені ключові поняття теми.</p>
<p>Змістовий модуль 2. Психометричні основи психодіагностики. Проективний, об'єктивний та суб'єктивний підходи у психодіагностиці</p>	
<p>Тема 1. Діагностика інтелекту, загальних та спеціальних здібностей. Методики дослідження інтелекту</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати методичні матеріали «Психометрія інтелекту». 2. Провести діагностику структури інтелекту у вашій групі, використовуючи тест Амтхауера. Опрацювати та узагальнити результати і дати інтерпретацію у письмовій формі. 3. Зібрати дані всієї групи та проранжувати отримані результати. 4. Розробити схему поняття соціального та емоційного інтелекту. 5. Провести дослідження за допомогою тесту «Соціальний інтелект» Дж. Гілфорда–М.Селлівана. 6. Провести дослідження за допомогою тесту «Емоційний інтелект» Н.Холла. 7. Познайомитись з експрес-методикою «Вивчення розумового розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку» (Н. Стадненко)
<p>Тема 2. Особистісні опитувальники, підходи, класифікація. Методики комплексного дослідження особистості. Особистісні опитувальники</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Провести пошукову інформаційну роботу на тему: «Основні проблеми особистісних опитувальників». 2. Складіть таблицю «Основні періоди в історії дослідження особистості». Методики комплексного дослідження особистості. 3. Розробити схему фальсифікації відповідей, зниження достовірності одержуваних даних у силу впливу чинників, що мають настановну природу, відмінності у розумінні питань тих, що обстежуються, установок на згоду, на відповіді, що соціально схвалюються, на невизначені або усереднені відповіді, на полярні відповіді. 4. Провести діагностику за п'ятифакторним особистісним опитувальником «Велика п'ятірка», здійснити інтерпретацію результатів. 5. Провести діагностику за «16-факторним особистісним опитувальником» Р. Кеттела, здійснити інтерпретацію результатів.
<p>Тема 3. Діагностика ціннісно-мотиваційної сфери особистості. Опитувальники цінностей. Опитувальники на мотивацію</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти таблицю теоретичного підґрунтя вивчення ціннісної сфери особистості. 2. Розробити план діагностики мотивації особистості (молодшого шкільного віку, підліткового віку, юнацького віку, дорослої людини). 3. Здійснити діагностику за методикою визначення навчальної мотивації (М. Гінзбург); опитувальником «Мій клас» (Ю. Гільбух); колірним тестом відносин (А. Еткінд); тестом «Шкільна тривожність» Філіпса

<p>Тема 4. Діагностика психічних станів і емоційно-особистісної дезадаптації</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити дезорганізуючі емоційні стани в режимі пригнічення психіки: дистимія, депресія, апатія, гіпотимія, тривога, страх, пригнічений настрій. 2. Охарактеризувати концепцію аналізу методик на визначення видів страху, депресії, соціальної фрустрованості, тривожності, стресу, суїцидальної поведінки, самотності. 3. Провести психодіагностики міжособових властивостей (методики Т.Лірі, Шутца, В. Стефансона, Дж. Морено) 4. Познайомитись з методиками: «Діагностика домінуючого стану» (Л. Куликов), «Ступінь хронічної втоми» (А. Леонова), «Визначення нервово-психічної напруги» (Т. Немчин), «Шкала депресії» В.Зунге та Бека, «Соціальна фрустрованість» (Л. Вассерман), «Схильність до суїцидальної поведінки» (М. Горська). «Рівень суб'єктивного почуття самотності» (Д. Рассел, М. Фергюсон), «Експрес-діагностика неврозу» (К. Хек, Х. Хесс).
<p>Тема 5. Проективний підхід у діагностиці особистості. Особливості конструювання психологічного портрета особистості</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Провести дослідження за проективними методиками «Що мені подобається в школі» (А. Лєскова), «Школа тварин» (Н.В'юнова – К.Гайдар) 2. Провести аналіз дитячих малюнків «Кінетичний малюнок сім'ї», «Малюнок дерева»
<p>Тема 6. Проективний підхід у діагностиці особистості. Особливості конструювання психологічного портрета особистості</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити концепцію аналізу методик: імпресії (тест М.Люшера, тест Л.Сонді); методик конструювання («Тест світу», «Тест мозаїки»); методик вивчення експресії (рефрактивних); методик катарсису (психодрама, тест «Ляльок»); експресивних методик – вивчення продуктів творчості («Кінетичний малюнок сім'ї», «Малюнок дерева», «Неіснуюча тварина»).

Тематика рефератів

1. Діагностика розвитку творчого мислення (креативності) на різних вікових етапах.
2. Діагностика виявів і характеристика негативних емоційних станів людини: стрес, афект, фрустрація, криза.
3. Діагностика та класифікація потреб і мотивів поведінки людини.
4. Діагностика основних етапів життєвого шляху особистості.
5. Діагностика стратегій поведінки особистості у конфлікті.
6. Природа індивідуальних психологічних відмінностей людей за здібностями.
7. Діагностика формування та розвитку здібностей.
8. Діагностика агресивності у підлітковому (юнацькому) віці.
9. Діагностика вольових особливостей у підлітковому (юнацькому) віці.
10. Діагностика емоційних станів у підлітковому (юнацькому) віці.
11. Дослідження особливостей стресових станів у осіб різного віку.
12. Психометрична методика в експрес-діагностиці типу особистості.
13. Діагностика професійного самовизначення особистості.
14. Використання проективних методик у діагностиці ставлення особистості до інших та до себе.
15. Діагностика почуттів і особистісних характеристик засобом малюнка.
16. Психологічні особливості спілкування у підлітковому (юнацькому) віці.
17. Розвиток різних видів пам'яті у підлітковому (юнацькому) віці.
18. Розвиток різних видів мислення у підлітковому (юнацькому) віці.
19. Діагностика акцентуацій у підлітковому (юнацькому) віці.

20. Діагностика інтелекту в підлітковому (юнацькому) віці.
21. Формування «Образу-Я» у підлітковому (юнацькому) віці.
22. Діагностика міжособистісних стосунків.
23. Творчі здібності і їх вияв у підлітковому (юнацькому) віці.
24. Взаємозв'язок креативності та інтелектуальних здібностей у підлітковому (юнацькому) віці.
25. Особливості використання методу самоспостереження і самозвіту.
26. Діагностичне значення невербальних методик.
27. Контент-аналіз як психодіагностична процедура.
28. Адаптація зарубіжних тестів.
29. Діагностичний підхід та діагностичний метод.
30. Вимоги до психодіагностичної підготовки психолога.
31. Вплив рівня мотивації індивіда на результати психодіагностичного обстеження.
32. Вектор позитивних оцінок і прогнозів у психодіагностиці.
33. Мотиваційні артефакти в психодіагностичних вимірах Q-даних.
34. Об'єктивність психодіагностичного обстеження.
35. Ефект упередженості експериментатора.
36. Альтернативні підходи до розвитку діагностики інтелектуально-пізнавальної сфери особистості.
37. Діагностика інтелектуально-пізнавальної сфери особистості і профорієнтація (чи диференційна психологія).
38. Проективні методи в практиці психодіагностики мотиваційної сфери особистості.
39. Методики спостереження та експертної оцінки в практиці психодіагностики міжособистісних стосунків.
40. Проективні методики в практиці психодіагностики міжособистісних стосунків.

Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються:

лекції: для теоретичного ознайомлення з основними поняттями, методами та історією психодіагностики.

практичні заняття: для відпрацювання навичок застосування психодіагностичних методик, інтерпретації результатів та формулювання висновків.

семінари: для обговорення складних питань, аналізу клінічних випадків та обміну досвідом між студентами.

контрольні роботи та тести: для перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу та практичних навичок.

Інноваційні методи та технології

робота з кейсами (case study): аналіз реальних клінічних ситуацій для розвитку критичного мислення та вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

симуляції та рольові ігри: для відпрацювання навичок проведення психодіагностичного обстеження та спілкування з клієнтами в умовах, наближених до реальних.

відео-тренінги: для навчання інтерпретації невербальної поведінки, аналізу міміки, жестів та інших візуальних сигналів.

комп'ютерні програми та онлайн-тести: для автоматизації процесу обробки результатів психодіагностичного обстеження та отримання миттєвого зворотного зв'язку.

дистанційне навчання (вебінари, онлайн-курси): для забезпечення доступу до навчальних матеріалів та спілкування з викладачами та іншими студентами незалежно від місця знаходження.

використання інтерактивних технологій (презентації, відео, інтелектуальні карти): для підвищення зацікавленості студентів та кращого засвоєння матеріалу.

робота в малих групах: для розвитку навичок співпраці, обміну думками та взаємонавчання.

5	5	6	6	6	5	5	6	6	5	5		
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота (II семестр)															Іс п ит	Сум а
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	К.р.	T1	T2	T3	T4	T5	T6	К.р.	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

A – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст питань курсу; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання..

B – «дуже добре» – коли студент набрав 80–89 балів, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.

C – «добре» – коли студент набрав 70–79 балів, знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші методичні підходи, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D – «задовільно» – якщо студент набрав 60–69 балів, в основному знає зміст питань курсу, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати педагогічні та методичні явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики

E – «достатньо» – якщо студент набрав 50–59 балів, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач.

FX – «незадовільно» з можливістю повторного складання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загально-гуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Оцінювання успішності студентів проводиться за модульною системою, що базується на таких принципах:

- поопераційна звітність*: кожен етап навчання супроводжується оцінюванням;
- обов'язковий модульний контроль*: знання, вміння та навички, отримані під час вивчення кожного модуля, обов'язково перевіряються;
- накопичувальна система оцінювання*: оцінки, отримані протягом навчання, підсумовуються, що дозволяє врахувати успішність студента за весь період навчання;
- розширена шкала оцінювання*: для більш точної оцінки досягнень студентів використовується 100-бальна шкала.

Контроль за навчанням студентів здійснюється протягом усього періоду вивчення дисципліни на лекціях та практичних заняттях у строки, встановлені навчальним планом та розкладом. Головна мета поточного контролю – це забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами для покращення навчального процесу та підвищення мотивації студентів.

Методи поточного контролю

Усне опитування студентів передбачає їхню участь у бесіді, розповіді або поясненні навчального матеріалу. Головна мета усного контролю – це надання студенту можливості продемонструвати свої знання шляхом монологічної відповіді або ж взявши участь у опитуванні. Усний контроль є поточним та проводиться на кожному занятті в різних формах: індивідуальній, фронтальній або комбінованій.

Розподіл балів:

3 бали – студент дав повну відповідь на теоретичне питання, розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації; чітко знає, як ці знання можуть бути застосовані на практиці; навів адекватні приклади, підібрав методики щодо зазначеної проблеми (стандартизовані, валідні, надійні). Якщо завданням передбачено підбір та проведення методик: студентом надано протокол дослідження, обробку результатів, обґрунтовані висновки та рекомендації.

2 бали – студент дав повну відповідь на теоретичне питання, розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації; чітко знає, як ці знання можуть бути застосовані на практиці; однак не зовсім чітко оформив протокол дослідження, висновки та рекомендації, проте підібрав адекватні меті дослідження психодіагностичні методики, загально визнані, не викликають сумнівів у своїй валідності та надійності.

1 - 0 балів – студент не зміг дати чітку відповідь на теоретичне питання, студент не розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації, однак в основному орієнтується у тому, як вони можуть бути застосовані на практиці; не зміг правильно визначити та підібрати психодіагностичні методики, відтак зробити обґрунтовані висновки та рекомендації.

Доповнення на практичному занятті

На практичному занятті студент може отримати додатковий бал за активну участь у обговоренні та здатність аргументовано висловлювати власну думку, підкріплюючи її посиланнями на літературні джерела та власним аналізом.

Тематичне тестування – це ефективний інструмент для оцінювання знань студентів. Воно полягає у виконанні стандартизованих завдань, які охоплюють конкретний навчальний матеріал. Завдяки своїй об'єктивності, тобто незалежності від впливу викладача на результат, тести є надійним способом перевірки знань.

Розподіл балів:

3 бали отримує студент, який на 90% справився із завданнями;

2 бали отримує студент, який на 75% справився із завданнями;

1 бал отримує студент, який на 50% справився із завданням.

За виконання практичної роботи передбачено наступний розподіл балів:

3 бали – присуджуються за активну участь у роботі та правильне виконання завдань з незначними неточностями.

2 бали – нараховуються за участь у роботі та виконання завдань з незначними помилками або порушенням логіки викладу.

1 бал – отримують студенти, які виконали завдання з грубими помилками та не надали пояснень до своїх рішень.

Підготовка мультимедійної презентації за темоюРозподіл балів:

5 балів – підібрані *самостійно студентом* матеріали розкривають сутність питань, передбачених для висвітлення у лекції; слайди містять таблиці, схеми, рисунки, у яких в узагальненому вигляді подана основна інформація, необхідна для засвоєння студентами; слайди естетично та ергономічно доцільно оформлені, додаються на цифровому носіїві; студент добре орієнтується у проблематиці, висвітлені й у презентації.

3-4 бали – підібрані матеріали розкривають сутність питань, передбачених для висвітлення у лекції; слайди містять мало таблиць, схем і рисунків, у яких в узагальненому вигляді подана основна інформація, необхідна для засвоєння студентами, а наповнені в основному текстовою інформацією, підбраною студентом самостійно; слайди естетично та ергономічно доцільно оформлені, додаються на цифровому носіїві; студент в цілому орієнтується у проблематиці, висвітлені й у презентації.

1-2 бали – матеріали підібрані не самостійно; підібрані матеріали лише частково розкривають сутність питань, передбачених для висвітлення у лекції; слайди містять в основному текстову інформацію, узятую студентом з лекції викладача; слайди не достатньо естетично оформлені, додаються на цифровому носіїві; студент не орієнтується у проблематиці, висвітлені й у презентації.

0 балів – матеріали підібрані не самостійно; вони не відображають основного змісту лекції; студент не орієнтується у проблематиці лекції.

Написання та захист реферату

За змістом реферат може бути аналітичним оглядом історії вивчення питання або сучасного її стану, критичним аналізом наукової дискусії (зіставлення різних підходів до вирішення наукової проблеми), а також у вигляді розгорнутої рецензії конкретної наукової роботи. Структура реферату містить такі елементи: титульна сторінка; план; вступ; основна частина (розділи, пункти і підпункти); висновки; список використаних джерел; додатки.

Розподіл балів:

2 бали – реферат підготовлений самостійно; відповідає запропонованій у програмі тематиці, відповідає структурі подібних наукових робіт, містить ґрунтовний аналіз проблеми за найновішими і фундаментальними класичними публікаціями, містить посилання на літературні джерела; проблематика висвітлена у рефераті повною мірою; за рефератом зроблено змістовну лаконічну доповідь, яка продемонструвала ґрунтовні знання студента з даної проблеми.

1 бал – реферат підготовлений самостійно; відповідає запропонованій у програмі тематиці, відповідає структурі подібних наукових робіт, містить стислий виклад проблеми; посилання на застарілі літературні джерела або ж на сумнівні електронні ресурси; за рефератом зроблено доповідь, яка продемонструвала задовільні знання студента з даної проблеми.

0 балів – реферат підготовлений не самостійно; він не відповідає запропонованій у програмі тематиці, не відповідає структурі подібних наукових робіт, містить стислий виклад проблеми, однак не містить посилання на літературні джерела; студент не може доповісти за темою реферату, оскільки не має достатніх знань з даної проблеми.

Модуль-контроль: контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи на останньому практичному занятті в межах окремого залікового модуля. Шляхом написання контрольної роботи здійснюється перевірка знань студентів з обсягу викладеного на лекціях, опрацьованого на практичних заняттях та засвоєного у звітний модульний період матеріалу.

Розподіл балів:

5 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичні питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу;

4 бали отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичні питання, однак, допустивши деякі неточності.

3 бали отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки;

2 бали отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки;

1 бал отримують студенти, які поверхово розкрили лише окремі положення окремого питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Завдання контрольних робіт розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4637>

Розв'язок теоретичного завдання – це правильна відповідь на поставлене питання, яка має бути структурованою, викладеною стисло і, по можливості, містити думку автора (як висновки, узагальнення, класифікації тощо).

Зразки теоретичних запитань

1. Дайте визначення психодіагностики як науки. Назвіть складові сучасної психодіагностики та джерела розвитку психодіагностики як науки.

2. Проаналізуйте чим була зумовлена поява групових (колективних) тестів, і як це вплинуло на розвиток тестування?

3. Назвіть основні завдання психодіагностики. Обґрунтуйте свою думку.

4. Назвіть галузі психодіагностики, дайте їхню коротку характеристику.

5. Назвіть основні завдання шкільної психодіагностики використавши вікову періодизацію школярів.

6. Дайте основну характеристику психодіагностичного методу, що конкретизується у трьох основних діагностичних підходах.

7. Хто заснував першу в історії школу для розумово відсталих дітей. Які методи використовував вчений для навчання розумово відсталих дітей.

8. Кого із науковців вважають родоначальником наукового дослідження індивідуальних відмінностей між людьми, творцем перших тестів інтелекту? Які досягнення вченого вам відомі?

9. Під керівництвом, якого видатного психолога була створена перша у світі експериментальна психологічна лабораторія. Опишіть особливості роботи даної лабораторії?

Розв'язок тестового завдання передбачає доповнення визначень та схем, пошук правильної відповіді серед хибних, встановлення відповідностей між твердженнями.

Зразки тестових завдань

Вкажіть правильність твердження. Відповідь представте у вигляді – А, Б, тощо.

Репрезентативність тесту вказує на:

- А. Можливість застосування до даної вибірки норм, зазначених у тесті
- Б. Ступінь однорідності діагностованої вибірки
- В. Наскільки результат по даному тесту одного випробуваного відрізняється від результату іншого випробуваного
- Г. Однорідність результатів дослідження

Вкажіть правильність твердження. Відповідь представте у вигляді – А, Б, тощо.

Якісна психодіагностична методика гарантує:

- А. Одинакові умови проведення та обробки результатів
- Б. Приблизні умови проведення та обробки результатів
- В. Різні умови проведення та обробки результатів
- Г. Вигідніші умови для одних досліджуваних порівняно з іншими

Заповніть пропуски у визначенні. Встановіть відповідність між мірою центральної тенденції та її описом з пропуском. Відповідь представте у вигляді 1-А.

Міри центральної тенденції:

1. Середнє арифметичне
2. Медіана
3. Мода

Описи з пропусками:

- А. Значення, що ділить розподіл на дві рівні [____].
- В. Найбільш часто [____] значення в розподілі.
- С. Сума всіх значень, поділена на їхню [____].

Встановіть відповідність.

Встановіть відповідність між твердженням та видом інтелекту, який воно описує.

Відповідь представте у вигляді – 1-А:

1	Високий рівень цього інтелекту сприяє успішній адаптації в соціальному середовищі	А	Когнітивний інтелект
2	Цей вид інтелекту є важливим для наукової діяльності та розв'язання логічних задач	В	Емоційний інтелект
3	Розвиток цього інтелекту допомагає краще розуміти власні емоції та керувати ними	С	Соціальний інтелект

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

5 балів: робота виконана бездоганно, демонструє глибокі теоретичні знання, практичні навички та повну академічну чесність.

4 бали: робота виконана добре, містить незначні помилки, демонструє достатній рівень теоретичних знань та практичних навичок, академічна чесність повністю дотримана.

2-3 бали: робота виконана з помилками, демонструє недостатній рівень теоретичних знань та практичних навичок, академічна чесність дотримана частково.

1 бал: робота виконана на низькому рівні, не відповідає вимогам академічної чесності.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на підсумковому контролі

Підсумкова кількість балів з дисципліни визначається як сума балів поточного контролю (максимум 60 балів) та екзамену (40 балів). Екзаменаційний білет містить два теоретичні питання та компетентнісно-орієнтоване завдання, яке потребує від студентів застосування набутих знань та вмінь на практиці, а також демонструє рівень розвитку їх творчих здібностей у галузі психологічної освіти під час організації експерименту.

Розподіл балів:

2 теоретичних питання по 10 балів та 1 компетентнісно-орієнтоване завдання – 20 балів

Відповіді на кожне теоретичне питання оцінюються відповідно до такої градації:

Оцінка	Критерії
9-10 балів	Відповідь на питання екзаменаційного білета оцінюється за критеріями повноти, глибини та усвідомленості. Важливо не просто відтворити завчений матеріал, а й продемонструвати його розуміння, вміння аналізувати та інтерпретувати. Студент повинен чітко та грамотно відповідати на додаткові питання, підтверджуючи свій високий рівень володіння матеріалом.
6-8 балів	Студент має знання, які в цілому відповідають середньому або вище середньому рівню. Він здатний розуміти та інтерпретувати основні психологічні поняття, хоча його пояснення можуть бути не завжди достатньо глибокими та можуть містити помилки. Студент знайомий з категоріальним апаратом, але не завжди може вільно оперувати ним під час відповіді на додаткові питання.
5-3 балів	Знання студента є фрагментарними та поверхневими. Він частково відповідає на запитання білета, демонструє недостатнє розуміння та усвідомлення матеріалу. Відповідь містить значну кількість помилок. Студент має труднощі з осмисленням та поясненням інформації, а також з формулюванням чітких відповідей на додаткові питання. Це свідчить про слабе володіння категоріальним апаратом психології та недостатній рівень знань.
2-0 балів	Студент демонструє повну відсутність знань з дисципліни. Він не здатний відповісти на питання білета або ж дає помилкові відповіді на основні та додаткові питання. Додаткові питання, що входять до програми навчального курсу, або залишаються без відповіді, або ж на них надаються фрагментарні та незмістовні відповіді, що свідчить про нерозуміння матеріалу.

Відповіді на компетентнісно-орієнтоване завдання оцінюються відповідно до такої градації:

Оцінка	Критерії
16-20 балів	Студент правильно вирішив задачу, добре орієнтується у тому, як можна використати ті чи інші психодіагностичні чи психокорекційні процедури на практиці, здатний розкрити основний зміст проблеми та пояснити свою думку, чітко розуміє сутність самих психодіагностичних чи психокорекційних процедур, здатний зробити логічні висновки та надати рекомендації.
11 – 15 балів	Студент в основному (за винятком незначних неточностей) показує знання з предмету, орієнтується у тому, як можна використати ті чи інші психодіагностичні чи психокорекційні процедури на практиці, розуміє сутність самих психодіагностичних чи психокорекційних процедур.
6 – 10 балів	Студент в основному (однак містяться певні неточності) орієнтується у тому, як можна використати ті чи інші психодіагностичні чи психокорекційні процедури на практиці, розуміє сутність самих психодіагностичних чи

	психокорекційних процедур, аргументує свою відповідь, однак не зовсім може зробити логічні висновки.
3 – 5 балів	Студент виконав завдання частково, проте його відповідь не була аргументована, також погано орієнтується у тому, як можна використати ті чи інші психодіагностичні чи психокорекційні процедури на практиці. Частково розуміє сутність самих психодіагностичних чи психокорекційних процедур.
0-2 – бали	Студент не зміг розв'язати завдання, продемонстрував незадовільне володіння понятійним апаратом, не орієнтується у тому, як можна використати ті чи інші психодіагностичні чи психокорекційні процедури на практиці. Погано знає сутність самих психодіагностичних чи психокорекційних процедур.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів із навчальної дисципліни «Психодіагностика»

Історія та теоретичні основи психодіагностики:

1. Дайте визначення психодіагностики як науки. Назвіть складові сучасної психодіагностики. Назвіть джерела розвитку психодіагностики як науки
2. Охарактеризуйте предмет психодіагностики та підходи вчених до його визначення.
3. Яка мета та завдання психодіагностики як науки та практичної діяльності?
4. Які основні принципи психодіагностики? (Наприклад, науковість, об'єктивність, валідність, надійність, етичність).
5. Які наукові дисципліни стали джерелами формування психодіагностики? Обґрунтуйте свою думку.
6. Які історичні передумови сприяли виникненню психодіагностики? (Наприклад, розвиток експериментальної психології, інтерес до індивідуальних відмінностей).
7. Розкрийте та опишіть внесок Ф. Гальтона у розвиток психодіагностики?
8. Охарактеризуйте зв'язок психодіагностики з іншими галузями психології (загальною, диференціальною, клінічною, педагогічною).
9. Які завдання вирішує клінічна психодіагностика? (Діагностика психічних розладів, оцінка ефективності лікування, прогнозування перебігу захворювання).
10. Які методи використовуються в клінічній психодіагностиці? (Клінічне інтерв'ю, спостереження, патопсихологічні методики, особистісні опитувальники, проєктивні методики).
11. Які особливості проведення психодіагностики в клінічних умовах? (Врахування стану пацієнта, етичні аспекти).
12. Які завдання вирішує шкільна / педагогічна психодіагностика? (Виявлення причин труднощів у навчанні, оцінка рівня розвитку пізнавальних процесів, профорієнтація).
13. Які методи використовуються в педагогічній / шкільній психодіагностиці? (Тести інтелекту, тести навчальних досягнень, опитувальники, спостереження за поведінкою в навчальній діяльності).
14. Які особливості проведення психодіагностики в освітньому середовищі? (Врахування вікових особливостей, індивідуальний підхід).
15. Які завдання вирішує організаційна / професійна психодіагностика? (Професійний відбір, оцінка персоналу, формування команд, аналіз організаційної культури).
16. Які методи використовуються в організаційній психодіагностиці? (Тести професійних здібностей, особистісні опитувальники, методи оцінки лідерських якостей, інтерв'ю).

17. Які особливості проведення психодіагностики в організаційному контексті? (Врахування вимог професії, етичні аспекти відбору).
18. Які завдання вирішує юридична психодіагностика? (Встановлення дієздатності, оцінка психологічного стану свідків та потерпілих, визначення мотивів злочину).
19. Які методи використовуються в юридичній психодіагностиці? (Клінічне інтерв'ю, психологічні тести, експертний аналіз).
20. Які особливості проведення психодіагностики в юридичному контексті? (Дотримання законодавства, процесуальні норми, відповідальність експерта).
21. Опишіть особливості застосування психодіагностики в професійному відборі та консультуванні.
22. Які існують особливості проведення психодіагностики в дитячому та юнацькому віці?
23. Охарактеризуйте міжкультурні аспекти психодіагностики.
24. Які існують класифікації психологічних тестів? (за метою, за формою, за охопленням, за матеріалом).
25. Охарактеризуйте відмінності між тестами досягнень та тестами здібностей
26. Поясніть у чому полягає різниця між об'єктивними та суб'єктивними методами психодіагностики.
27. Яка історична ситуація зумовила створення армійських тестів Альфа та Бета та з якою метою були розроблені армійські тести А і В? (Перша світова війна, масова мобілізація. Класифікація новобранців за рівнем інтелекту та розподіл за військовими спеціальностями).
28. Охарактеризуйте структуру та зміст армійського тесту Альфа. (Вербальні завдання, спрямовані на оцінку вербального інтелекту, знань та логічного мислення).
29. Для якої категорії новобранців був призначений тест Альфа? (Для тих, хто володів англійською мовою та був писемним).
30. Які приклади завдань входили до тесту Альфа? (Аналогії, числові ряди, словесні завдання).
31. Охарактеризуйте структуру та зміст армійського тесту Бета. (Невербальні завдання, спрямовані на оцінку невербального інтелекту та просторового мислення).
32. Для якої категорії новобранців був призначений тест Бета? (Для неписьменних та тих, хто погано володів англійською мовою).
33. Які приклади завдань входили до тесту Бета? (Складання фігур, пошук виходу з лабіринту, кодування).
34. Які основні відмінності між тестами Альфа та Бета? (Вербальний/невербальний формат, цільова аудиторія).
35. Які критичні зауваження були висловлені щодо армійських тестів? (Культурна упередженість, недостатня валідність для прогнозування успішності у всіх військових спеціальностях).
36. Які уроки були засвоєні з досвіду використання армійських тестів для подальшого розвитку психодіагностики?
37. Яке значення мали результати тестування для подальшої служби новобранців?
38. Опишіть внесок А. Біне та Т. Сімона у створення перших тестів інтелекту.
39. Як розвивалася шкала Біне-Сімона? Який внесок Л. Термена?
40. Охарактеризуйте внесок Д. Векслера у створення тестів інтелекту для дорослих та дітей.
41. Охарактеризуйте особливості тесту Альфа. Для якої категорії новобранців він був призначений?

42. Охарактеризуйте особливості тесту Бета. Для якої категорії новобранців він був призначений?

43. Які були основні відмінності між тестами Альфа та Бета?

44. Який вплив мали армійські тести А і В на розвиток психодіагностики?

45. Охарактеризуйте внесок Г. Роршаха у розвиток проєктивних методик.

Методи психодіагностики:

46. Охарактеризуйте метод спостереження як психодіагностичний інструмент. Які існують види спостереження?

47. Розкрийте особливості методу бесіди у психодіагностиці. Які види бесід ви знаєте?

48. Опишіть особливості аналізу продуктів діяльності як методу психодіагностики.

49. Що таке психологічний тест? Які вимоги пред'являються до психологічних тестів?

50. Охарактеризуйте основні види психологічних тестів: тести інтелекту, особистісні опитувальники, проєктивні методики, тести креативності, нейропсихологічні тести. У чому полягають переваги та обмеження кожного з видів тестів?

51. Опишіть процедуру проведення психологічного тестування.

52. Які існують методи обробки та інтерпретації результатів психологічного дослідження?

53. Охарактеризуйте особливості використання комп'ютерних технологій у психодіагностиці.

54. Які сучасні тенденції розвитку психодіагностики ви знаєте? (Наприклад, комп'ютеризація тестування, створення адаптивних тестів, міжкультурна валідація тестів).

55. Які основні етичні документи регулюють діяльність психологів-діагностів? (Етичний кодекс психолога).

56. Що означає повага до гідності особистості в контексті психодіагностики? (Право на автономію, конфіденційність, недискримінація). Як реалізується цей принцип на практиці? (Отримання інформованої згоди, забезпечення конфіденційності).

57. Що означає компетентність психолога-діагноста? (Наявність відповідної освіти, знань та навичок, постійне професійне вдосконалення).

58. Які дії психолога вважаються порушенням принципу компетентності? (Використання невалідизованих методик, інтерпретація результатів поза межами своєї компетенції).

59. За що несе відповідальність психолог-діагност? (За правильний вибір методик, коректне проведення тестування, об'єктивну інтерпретацію результатів, використання результатів на благо клієнта).

60. Що означає конфіденційність в психодіагностиці? (Захист інформації, отриманої в процесі дослідження).

61. Які існують винятки з принципу конфіденційності? (Загроза життю або здоров'ю клієнта або інших осіб, вимоги законодавства).

62. Які етичні проблеми постають перед сучасною психодіагностикою?

Формалізовані та малоформалізовані методи дослідження:

63. Які критерії використовуються для розрізнення формалізованих та малоформалізованих методів? (Ступінь структурованості процедури, рівень стандартизації, спосіб обробки та інтерпретації даних).

64. Охарактеризуйте формалізовані методи дослідження. (Чіткі інструкції, стандартизовані процедури, кількісна обробка даних, об'єктивна інтерпретація).

65. Які приклади формалізованих методів ви знаєте? (Психометричні тести інтелекту, особистісні опитувальники).

66. Які переваги та недоліки формалізованих методів? (Переваги: об'єктивність, порівнянність результатів, економічність. Недоліки: обмеженість у вивченні індивідуальних особливостей, потенційна культурна упередженість).

67. Охарактеризуйте малоформалізовані методи дослідження. (Гнучка процедура, якісний аналіз даних, суб'єктивна інтерпретація).

68. Які приклади малоформалізованих методів ви знаєте? (Клінічне інтерв'ю, проєктивні методики, спостереження).

69. Які переваги та недоліки малоформалізованих методів? (Переваги: глибина дослідження, можливість вивчення індивідуальних особливостей. Недоліки: суб'єктивність, складність у стандартизації та порівнянні результатів).

70. У чому полягає основна різниця між формалізованими та малоформалізованими методами?

71. В яких випадках доцільно використовувати кожен з типів методів?

72. Як можна поєднувати формалізовані та малоформалізовані методи в комплексному психологічному дослідженні?

73. Опишіть історію створення ММРІ.

Ситуація клієнта та ситуація експертизи:

74. Розкрийте зміст понять «ситуація клієнта» та «ситуація експертизи».

75. Які фактори належать до «ситуації клієнта»? (Мета звернення, мотивація, емоційний стан, особистісні особливості, соціальний контекст).

76. Які фактори належать до «ситуації експертизи»? (Мета експертизи, умови проведення, використовувані методики, кваліфікація експерта, етичні та юридичні аспекти).

77. Як взаємодіють «ситуація клієнта» та «ситуація експертизи»?

78. Яке значення має врахування ситуації клієнта та ситуації експертизи для коректної інтерпретації результатів та дотримання етичних норм?

Психологічний діагноз:

79. Дайте визначення поняттю «психологічний діагноз».

80. Які основні завдання психологічного діагностування?

81. Які існують види психологічного діагнозу? (нозологічний, синдромологічний, типологічний, індивідуально-психологічний).

82. Які основні етапи діагностичного процесу? (збір анамнестичних даних, вибір методів дослідження, проведення дослідження, обробка та інтерпретація результатів, формулювання діагнозу, надання рекомендацій).

83. Які існують критерії оцінки якості психологічного діагнозу? (валідність, надійність, точність, повнота).

84. Яких етичних принципів слід дотримуватися при постановці психологічного діагнозу? (конфіденційність, інформована згода, не завдання шкоди, повага до гідності особистості).

85. Яка відповідальність психолога за правильність та обґрунтованість діагнозу?

86. Які методи використовуються для постановки психологічного діагнозу? (Клінічне інтерв'ю, спостереження, психологічні тести, аналіз анамнестичних даних).

87. Розкрийте роль психологічних тестів у процесі діагностування?

Психометричні властивості тестів:

88. Що таке надійність тесту? Які методи використовуються для оцінки надійності? (ретестова надійність, надійність паралельних форм, надійність за методом розщеплення, внутрішня узгодженість).

89. Поясніть значення коефіцієнта надійності.
90. Що таке валідність тесту? Які види валідності ви знаєте? (валідність змісту, критеріальна валідність (прогностична та поточна), конструктна валідність).
91. Охарактеризуйте зв'язок між надійністю та валідністю тесту. У чому полягає різниця між надійністю та валідністю?
92. Опишіть метод ретестової надійності. Які його переваги та недоліки?
93. Поясніть, як оцінюється надійність паралельних форм. У яких випадках цей метод є найбільш доцільним?
94. Охарактеризуйте метод розщеплення (split-half reliability). Як він реалізується на практиці?
95. Які фактори можуть впливати на надійність тесту? (Наприклад, умови тестування, стан досліджуваного, складність завдань).
96. Охарактеризуйте валідність змісту (content validity). Як вона оцінюється?
97. Поясніть, що таке критеріальна валідність (criterion-related validity). Які її підвиди ви знаєте (прогностична та поточна)? Наведіть приклади.
98. Опишіть конструктну валідність (construct validity). Які методи використовуються для її оцінки? (Наприклад, факторний аналіз, кореляції з іншими тестами).
99. Що таке очевидна валідність (face validity)? Яке її значення?
100. Чи може тест бути надійним, але не валідним? Чи може тест бути валідним, але не надійним? Поясніть свою відповідь.
101. Чому важливо мати норми для різних груп досліджуваних? (Врахування вікових, статевих, культурних та інших відмінностей).
102. Який зв'язок між стандартизацією та нормами? (Норми розробляються на основі стандартизованої процедури тестування).
103. Розкрийте зміст поняття «стандартизація тесту». Які етапи включає процес стандартизації?
104. Яка основна мета стандартизації тесту? (Забезпечення однакових умов тестування для всіх досліджуваних, підвищення об'єктивності результатів).
105. Які основні етапи процесу стандартизації? (Розробка інструкції, відбір вибірки стандартизації, проведення тестування, статистична обробка даних, розробка норм). Охарактеризуйте стандартизовану процедуру проведення тестування та Поясніть значення стандартизованої обробки результатів. Які наслідки можуть мати порушення процедури стандартизації? (Чіткі інструкції для тестувальника та досліджуваних, однакові умови тестування. Використання чітких критеріїв оцінювання, уникнення суб'єктивності).
106. Опишіть процес створення вибірки стандартизації. Які вимоги пред'являються до вибірки? (Репрезентативність, достатній розмір).
107. Чому репрезентативність вибірки є важливою для створення норм тесту? (Можливість узагальнення результатів перенесення їх на генеральну сукупність).
108. Який зв'язок між розміром вибірки та її репрезентативністю?
109. Дайте визначення поняттю "репрезентативність" у контексті психодіагностики. Опишіть метод випадкової вибірки.
110. Які фактори можуть призвести до нерепрезентативної вибірки? (Наприклад, помилка вибірки, систематична помилка). Як нерепрезентативна вибірка впливає на валідність та застосовність тесту?
111. Поясніть значення термінів «стандартизація», «надійність», «валідність» та «норми тесту».

112. Що таке норми тесту? Як вони розраховуються та використовуються. Яка мета використання норм у психологічному тестуванні? (Порівняння індивідуальних результатів з результатами інших людей, інтерпретація сирих балів).

113. Які проблеми можуть виникнути при використанні застарілих норм?

114. Чому важливо враховувати культурний контекст при інтерпретації результатів з використанням норм?

115. Які етичні аспекти пов'язані з використанням норм у психодіагностиці?

116. Поясніть значення понять «сірі бали», «стандартні бали», «процентилі».

Міри центральної тенденції:

117. Що таке міри центральної тенденції? Яка їхня мета?

118. Які основні міри центральної тенденції ви знаєте? (Середнє арифметичне, медіана, мода).

119. Дайте визначення середньому арифметичному. Як воно обчислюється? Які його переваги та недоліки?

120. Дайте визначення медіани. Як вона визначається? Які її переваги та недоліки?

121. Дайте визначення моди. Як вона визначається? Які її переваги та недоліки?

122. В яких випадках доцільно використовувати кожну з мір центральної тенденції?

123. Як співвідносяться між собою середнє арифметичне, медіана та мода в різних типах розподілу (нормальний розподіл, асиметричний розподіл)?

Загальне поняття про кореляцію:

124. Що таке кореляція? Яка її мета?

125. Які види кореляції ви знаєте? (Позитивна, негативна, нульова).

126. Що таке коефіцієнт кореляції? Які значення він може приймати?

127. Як інтерпретується коефіцієнт кореляції? (Сила та напрямок зв'язку).

128. Які методи використовуються для обчислення коефіцієнта кореляції? (Коефіцієнт кореляції Пірсона, коефіцієнт кореляції Спірмена).

129. В яких випадках доцільно використовувати коефіцієнт кореляції Пірсона, а яких коефіцієнт кореляції Спірмена?

130. Чи означає наявність кореляції між двома змінними наявність причинно-наслідкового зв'язку між ними? Поясніть свою відповідь.

131. Які фактори можуть впливати на кореляцію між змінними? (Наприклад, третя змінна, випадковість).

Завдання на засвоєння основних понять та принципів:

132. *Аналіз випадку (з елементами вибору методик):*

Опис випадку: «Студентка університету, 20 років, звернулася до психолога зі скаргами на знижений настрій, апатію, порушення сну та зниження успішності протягом останнього місяця. Вона пов'язує свій стан зі складною сесією та особистими проблемами. Студентка виглядає втомленою та пригніченою».

Завдання:

Сформулюйте 2-3 діагностичні гіпотези (наприклад, депресивний стан, адаптаційні труднощі, емоційне вигорання).

Запропонуйте 3 методики для перевірки кожної гіпотези, обґрунтувавши свій вибір (наприклад, шкала депресії Бека, опитувальник рівня тривожності Спілбергера-Ханіна, методика діагностики рівня емоційного вигорання В.Бойка).

Які додаткові методи збору інформації можна використати? (Наприклад, клінічне інтерв'ю, аналіз академічної успішності).

Порівняльний аналіз методик (на прикладі тестів інтелекту):

133. Завдання: *Порівняйте тест Векслера (WAIS) та тест Равена за наступними критеріями:*

- Мета використання (WAIS – оцінка загального інтелекту та окремих когнітивних функцій; Равена – оцінка невербального інтелекту, здатності до логічного мислення).
- Структура та зміст (WAIS – вербальні та невербальні субтести; Равена – матриці з прогресивною складністю).
- Психометричні властивості (обидва тести мають високу надійність та валідність, але WAIS більш чутливий до впливу культурних та освітніх факторів).
- Переваги та недоліки (WAIS – більш повна картина інтелекту, але складний у проведенні; Равена – простий у проведенні, але обмежений у вимірюванні окремих когнітивних функцій).
- Сфера застосування (WAIS – клінічна практика, професійний відбір; Равена – дослідження, скринінгові обстеження).

134. *Етичний аналіз ситуації (порушення конфіденційності):*

Опис ситуації: «Психолог, проводячи діагностику в школі, повідомив класному керівнику результати тестування учня без згоди батьків».

Завдання:

Які етичні порушення були допущені? (Порушення принципу конфіденційності та інформованої згоди).

Як потрібно було діяти психологу відповідно до етичного кодексу? (Отримати згоду батьків перед повідомленням результатів третім особам).

Які можуть бути наслідки цього порушення? (Втрата довіри з боку батьків та учнів, конфліктні ситуації).

135. *Завдання на практичне застосування методик (навчальні приклади):*

Проведення та інтерпретація стандартизованого тесту (самооцінка тривожності):

Методика: Шкала самооцінки тривожності Спілбергера-Ханіна (STAI).

Завдання: Студенти проводять самодіагностику за шкалою STAI (обидві форми: реактивна та особистісна тривожність).

Обробляють результати за ключем.

Інтерпретують отримані результати, враховуючи рівні тривожності.

Важливо: Наголосити, що це навчальне завдання, а не клінічна діагностика. Результати не є підставою для самостійної постановки діагнозу.

136. *Аналіз протоколу проєктивної методики (тест «Намалюй людину»):*

Надається малюнок: (Можна використати простий схематичний малюнок людини, або попросити когось з добровольців намалювати людину).

Завдання: Описати особливості малюнка (розмір фігури, пропорції, деталі, натиск олівця).

Сформулювати гіпотези щодо особистісних особливостей автора малюнка, спираючись на інтерпретаційні схеми (наприклад, розмір фігури може вказувати на самооцінку, наявність / відсутність деталей – на рівень тривожності або увагу до деталей).

Важливо: Підкреслити ймовірнісний характер інтерпретацій та необхідність комплексної діагностики.

137. *Створення простого опитувальника (мотивація до навчання):*

Завдання: Створити опитувальник з 5-7 питань, спрямованих на вимірювання мотивації до навчання (наприклад, питання про інтерес до предмету, рівень наполегливості, прагнення до досягнень).

□ Розробити інструкцію для респондентів та ключ для обробки результатів (наприклад, шкала Лікерта).

□ Провести пілотне дослідження на невеликій групі (3-5 осіб) та проаналізувати отримані результати.

Важливо: Наголосити на необхідності подальшої валідизації та стандартизації опитувальника для його повноцінного використання.

138. *Завдання на використання статистичних методів:*

1. *Розрахунок мір центральної тенденції та розсіювання:*

□ Надаються дані: Результати тесту на рівень тривожності групи студентів: 45, 52, 60, 55, 48, 50, 58, 49, 51, 53.

Завдання: Обчислити середнє арифметичне, медіану, моду, дисперсію та стандартне відхилення. Інтерпретувати отримані результати.

Завдання на розуміння психометричних властивостей тестів:

Аналіз надійності (ретестова надійність):

Надаються дані: Результати тесту на рівень тривожності, проведеного з інтервалом у два тижні на групі студентів (10 осіб). | Студент | 1 тестування | 2 тестування || 1 | 45 | 48 || 2 | 52 | 50 || 3 | 60 | 58 || 4 | 55 | 56 || 5 | 48 | 49 || 6 | 50 | 52 || 7 | 58 | 55 || 8 | 49 | 51 || 9 | 51 | 53 || 10 | 53 | 50 |

Завдання: Обчислити коефіцієнт кореляції Пірсона між результатами першого та другого тестування.

Інтерпретувати отриманий коефіцієнт. Чи можна вважати тест надійним? (Зазвичай, коефіцієнт ретестової надійності вище 0.7 вважається прийнятним).

Які фактори могли вплинути на зміну результатів між тестуваннями? (Наприклад, зміни емоційного стану, вплив зовнішніх факторів).

139. *Завдання на застосування проєктивних методик:*

Аналіз малюнка «Неіснуюча тварина»:

Надається малюнок: (Можна використати реальний малюнок або створити навчальний). Наприклад, тварина з великою кількістю дрібних деталей, гострими кігтями та великими очима.

Завдання: Описати графічні характеристики малюнка (розташування на аркуші, розмір, лінії, натиск, деталі).

Сформулювати гіпотези щодо особистісних особливостей автора, спираючись на інтерпретаційні схеми (наприклад, велика кількість дрібних деталей може свідчити про тривожність, гострі кігті – про агресивність, великі очі – про потребу у спостереженні).

Важливо: Наголосити на ймовірнісному характері інтерпретацій та необхідності врахування контексту.

140. *Завдання на застосування проєктивних методик:*

Аналіз фрагменту ТАТ: Надається картка ТАТ: (Наприклад, картка №1 – хлопчик, що сидить перед скрипкою).

Надається фрагмент розповіді: «Хлопчик сидить і дивиться на скрипку. Він не знає, чи хоче він грати. Він думає про те, що краще було б зараз гуляти з друзями, але батьки наполягають на заняттях музикою. Він відчуває розчарування та сумнів».

Завдання: Визначити основні теми та конфлікти, що відображені в розповіді (наприклад, конфлікт між бажаннями дитини та вимогами батьків, сумніви у власних здібностях).

Сформулювати гіпотези щодо особистісних особливостей автора розповіді (наприклад, конформність, залежність від думки оточуючих, внутрішній конфлікт).

Важливо: Підкреслити, що це лише фрагмент, і для повної інтерпретації необхідно аналізувати всі розповіді

Зарахування результатів неформальної освіти

У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти курсу:

- «Положення про організацію освітнього процесу у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (П.7)

<https://www.chnu.edu.ua/media/mp1hio45/polozhennia-pro-osvitnii-protses.pdf>

- «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»

<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної/інформальної освіти забезпечується через оприлюднення вищезазначених документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/>).

Згідно рішення кафедри (протокол №1 від 27.08.2025р.) викладач враховує додаткові бали, отримані через неформальну/інформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу.

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак, становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС). Наприклад, студент отримав сертифікат за проходження курсу «Організація ефективної діяльності практичного психолога в закладі освіти» на платформі «Всеосвіта» (<https://vseosvita.ua/course/orhanizatsiia-efektyvnoi-diiialnosti-praktychnoho-psykholoha-v-zakladi-osvit-y-30.html>), за що може отримати 5 балів до підсумкового контролю.

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак, становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату, то він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів у межах максимальної загальної суми балів – 100.

Рекомендована література

Основна

1. Бушуєва Т.В. Психодіагностика: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ; Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2016. 504 с.
2. Ващук О.П. Психофізіологічна діагностика особистості: Навчально-методичний посібник. Київ: Гельветика, 2017. 108 с.
3. Гузенко В.А. Психологічна діагностика : навчально-методичний посібник / В.А. Гузенко, Ю.В. Тудорцева ; Міністерство освіти і науки країни, Одеський національний політехнічний університет. Одеса : Вадим Вікторович Букаєв, 2016. – 267 с.
4. Зливков В.Д., Лукомська С.О. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с.
5. Зубрицька-Макота І.В. Психодіагностика : навч.-метод. посібник / І. Зубрицька-Макота. – Львів : СПОЛОМ, 2015. – 346 с.
6. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика: навчальний посібник. Вид-во: Каравела, 2023, 316 с.
7. Неурова А.Б., Капінус О.С., Грицевич Т.Л. Діагностика індивідуальнопсихологічних властивостей особистості: Навчально-методичний посібник. Львів: НАСВ, 2016. 181 с.
8. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 226 с.
9. Петровська І. Р. Психодіагностика: Методичні матеріали до навчального курсу / І. Петровська. – Львів: Малий видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2016. – 76 с.
10. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник / С. Поліщук. – Суми: Університетська книга, 2023. – 440 с.
11. Психодіагностика: практикум / уклад.: Н. Данильченко, А. Вертель. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.Макаренка, 2015. 140 с.
12. Співак Л., Османова А. Психодіагностика в клінічній психології / Л. Співак, А. Османова. Вид-во: Університет «Україна», 2023. – 228 с.

13. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика : підручник / Л.Г Терлецька – К. : Видавничий дім «Слово», 2016. – 608 с.
14. Фесун Г.С., Радчук В.М., Канівець Т.М. Методи психологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Чернівці, 2018. 192 с.
15. Фесун Г.С., Олійник М.І., Журат Ю.В. Розвиток та діагностика пізнавальних процесів дошкільника: навчально-методичний посібник. Чернівці: Родовід, 2019. 176с.
16. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник для бакалаврів денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія». Харків. Вид-во: 2018, 247 с.

Додаткова

1. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: методичні рекомендації / автори-упорядники В.М. Гороленко, В.В. Острова, І.І. Ткачук; за заг. ред. В.Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.
2. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців : метод. посіб. / Н. Агаєв, О. Кокун, І. Пішко, Н. Лозінська та ін. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
3. Карамушка, Л.М. Методики діагностики психологічних особливостей інноваційних змін в освітніх організаціях : навч. практикум для слухачів очнодистанц. форми навч. в сист. післядиплом. пед. освіти / Л. Карамушка, О. Толков ; Нац. акад. пед. наук України, Ун-т менедж. освіти. К. : Ун-т менедж. освіти, 2015. 32 с.
4. Кліманська М., Галецька І. Українська адаптація короткого п'ятифакторного опитувальника особистості ТІРІ (ТІРІ-UKR). Психологічний часопис : науковий журнал. 2021. № 3. Вип. 7. Київ : Інститут психології імені Г. Костюка Національної академії педагогічних наук України. С. 57–74.
5. Крюкова М. А., Лісовенко А. Ф. Практикум з психотерапії та психокорекції : навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра факультету психології, політології та соціології) кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2020. 40 с.
6. Панько Т.В. та ін. Критерії діагностики і лікування психічних розладів та розладів поведінки у дорослих: клін.посібник Харків: Арсис ЛТД, 2020. 303с.
7. Прикладна психодіагностика в Національній гвардії України : метод. посіб. / Колесніченко О. С. та ін.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2020. 388 с.
8. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
9. Татъянчиков А. О., Бедан В.Б. Психодіагностика: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавру факультету психології, політології та соціології). Одеса. Вид-во: Фенікс, 2021, 59 с.
10. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ, 2017. 310 с.
11. Sadykova, A., Kimb, A., & Musac K. (2012). Psychodiagnostics in student's understanding. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 69, 394-398.

Інформаційні ресурси

1. Академічна доброчесність. Сайт Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
<https://www.chnu.edu.ua/universitytet/vazhlyvo/akademichna-dobrochesnist/>
2. Гришко В.В. Методологія наукових досліджень у гуманітарній сфері в умовах діджиталізації та великих даних: проблеми, помилки та перспективи досліджень. Ефективна економіка. 2023. № 8.
<https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.8.1>
3. Етичний кодекс ученого України

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>

5. Класичні експерименти психології.

https://pidru4niki.com/1584072019246/psihologiya/klasichni_eksperimenti_v_psihologiyi

6. Лагодієнко В., Іванченкова Л., Іванченков В. Гіпотеза як суттєвий елемент методології наукових досліджень. Економічний простір. 2022. Випуск 181. С. 9–13

<https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-1>

7. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

<http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

8. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології.

http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All

9. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Наукові ресурси.

<http://nbuv.gov.ua/node/1539>

10. Проект ELibUkr (Електронна бібліотека України). Ресурси відкритого доступу.

<https://lib.nuos.edu.ua/%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%83-2/>

11. Психологічні експерименти. Дитячий психолог: Перший український сайт для батьків та дитячих психологів.

<https://dytpsyholog.com/2015/09/22/психологічні-експерименти/>

12. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org> 6.

Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>

Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

<http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/02infres>

13. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка

<https://www.library.cv.ua/>

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять. Регулярне відвідування лекційних та практичних занять, самостійна робота та опрацювання рекомендованої літератури і матеріалів є необхідною умовою для вивчення дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича за 2025р.

<https://www.chnu.edu.ua/media/hkzbr1b2/polozhennia-pro-vyjavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chnu-2025.pdf>, «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalno-ho-universytetu.pdf>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle.

